

Bugete fără secrete

Date. Analize. Politici

www.viitorul.org
www.localbudgets.viitorul.org
www.localtransparency.viitorul.org

Buletin MARTIE 2017

R. Moldova are nevoie de un alt sistem de dezvoltare a economiei

Modelul actual de dezvoltare a economiei R. Moldova este bazat pe deservirea consumului intern, care este alimentat în mare măsură de migrație și remitențe. Acest model nu mai este actual pentru țara noastră, dat fiind faptul că remitențele scad, iar migrația se transformă în imigrație cu toate consecințele de rigoare. R. Moldova are nevoie de schimbarea modelului actual cu altul bazat pe creștere economică incluzivă, prin dezvoltarea sustenabilă și uniformă care include toate categoriile de populație și acoperă tot teritoriul țării. Luând în considerare faptul că statul percepe la momentul actual mediul de afaceri mai mult ca un contribuabil și nu ca un partener de dezvoltare economică și socială a țării, am încercat să creăm acel instrument cu privire la competitivitatea raioanelor din R. Moldova care ar putea fi folosit în procesul decizional de mediul de afaceri și publicul interesat (vedeți pagina 3 a acestui Buletin). Prin intermediul acestuia va fi posibilă evaluarea impactului politicilor publice.

Factorii care creează diferențele în dezvoltarea regiunilor sunt forța de muncă, inovațiile, gradul de urbanizare și investițiile publice. Activitatea economică este concentrată în centrul țării și în special în municipiul Chișinău, dar și în alte regiuni unde au fost create ZEL-uri, care pot fi considerate punct de creștere economică. Condițiile actuale în care mediul de afaceri își desfășoară activitatea se caracterizează prin corupție sistemică, calitatea proastă a infrastructurii, costuri mari de tranzacționare, concurență neloială și economie informală. Toți acești factori scad entuziasmul oamenilor de afaceri de a-și dezvolta ideile pe o perioadă mai mare de timp. Drept rezultat, decalajul în dezvoltarea sectorului privat în mediul urban și cel rural este unul substanțial.

Ion Butmalai,
economist IDIS „Viitorul”

ACHIZIȚII: Scenă și pavaj „de aur” la Leova

02

COMPETITIVITATE: Cele mai mari salarii sunt plătite în Chișinău, cea mai bună infrastructură - la Căușeni!

06

OPINII: Descentralizarea ar putea crește gradul de competitivitate a regiunilor

08

EFICIENȚĂ: Mașinile de serviciu, un lux pentru bugetele locale

13

PRACTICA SLOVACIEI: Contractele de achiziții – informație publică sau nu?

16

OPORTUNITATE: Granturi mici pentru autoritățile locale din R. Moldova

18

ACHIZIȚII

Scenă și pavaj „de aur” la Leova

- „Spuneți, vă rog, 750 de lei pentru un metru pătrat de pavaj nu este prea mult?”

- „Este devizul de cheltuieli, aici intră materialul, lucrul, demolarea și reparația”.

- „Și, totuși, nu-i prea mult 118 mii de lei la 160 de metri pătrați de pavaj. Nu-i prea mult?”.

Acesta este un fragment al discuției surprinse la una dintre ședințele Consiliului orășenesc Leova între consilierii și contabilul-șef al Primăriei Leova, Maria Dobrea, care prezenta darea de seamă a instituției pentru anul 2015. Consilierii, se pare, așa și nu au înțeles pentru ce au fost cheltuite, în 2015, cele 118 mii de lei.

„Au fost puse multe întrebări la ședința Consiliului. Sunt specialiști care au calculat, sunt documente. În caz de ceva, ei o să trebuiască să le arate organelor competente. Eu nici n-am atras atenție”, își aduce aminte ca prin ceață de acest subiect, lăsat între timp de izbeliște, consilierul orășenesc din Leova, Sergiu Grecea.

TREI OFERTE, SELECTATĂ CEA MAI MICĂ

Suspiciunile consilierilor locali din Leova au apărut atunci când contabilă Maria Dobrea a notat în darea de seamă pentru anul 2015 acest punct:

Vitalie Gargaun, primar de Leova

„Reconstrucția trotuarului cu pavaj, strada Unirii (160 m) – 118,7 mii lei”.

Primăria Leova, în fața căreia a fost pus acest pavaj, nu publică deloc contractele de achiziții pe site-ul instituției, iar ultimul raport de activitate al primarului postat pe pagina web oficială datează încă din anul 2013.

Buletinul „Bugete fără secrete” a studiat dosarul acestei achiziții contractate în primăvara anului 2015. La concurs au participat trei agenți economici – „Apă-Canal Leova”, întreprindere al cărui fondator este Primăria Leova, întreprinderea individuală „Favorit Carcea” și SRL „Preant”.

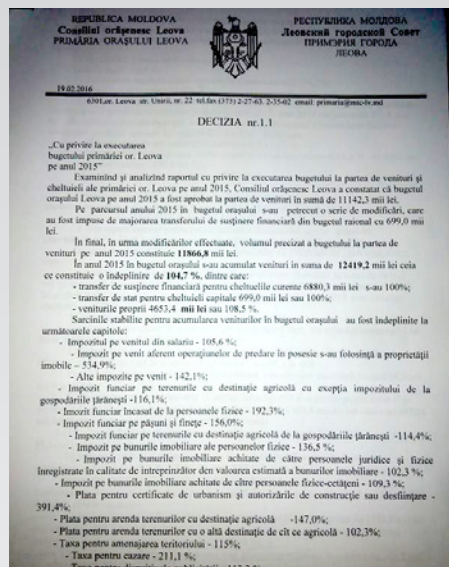
Câștigător a devenit cel care a oferit cel mai mic preț, așa cum prevede legislația. „Apă-Canal Leova” a propus pentru cei 160 de metri pătrați de pavaj din fața primăriei 107 224 de lei, „Favorit Carcea” – 113 500 de lei, iar „Preant” – 114 070 de lei.

ACHIZIȚIA A DEPĂȘIT VALOAREA CELOR TREI OFERTE

În devizul de cheltuieli, la semnarea contractului, „Apă-Canal Leova” arăta că va cheltui pentru toate lucrările necesare pentru pavajul din fața Primăriei, dar și pentru balustrada instalată în sediul instituției 73 621 de lei. La această sumă se va adăuga TVA-ul în valoare de 20%, cheltuielile de transport și regie și beneficiul întreprinderii de 6%. Cea mai mare cifră, de 57 794 de lei cu tot cu salariul muncitorilor, stă în fața a 216 m.p. de pavaj, nu 160 cum a raportat contabila, urmat de balustrada în valoare de 15 840 de lei.

Administratorul „Apă Canal Leova”, Victor Antoniu, explică diferențele înregistrate în contractul de achiziție, darea de seamă a contabilei și procesul-verbal de la final prin faptul că „devizul e una, dar când faci lucrări, măsori, vezi și poate iese altceva”.

Potrivit lui Antoniu, balustrada din inox din fața clădirii Primăriei Leova

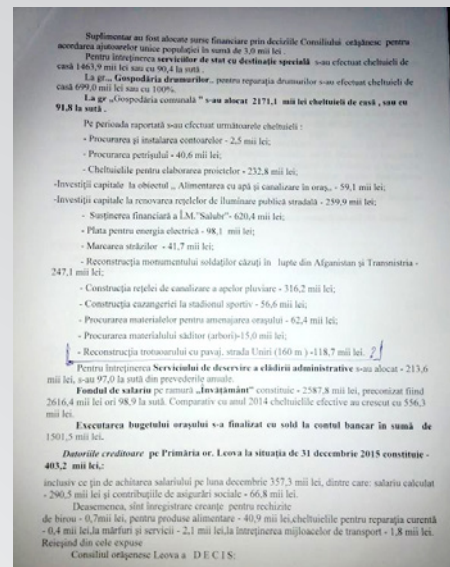
Decizia cu privire la executarea bugetului Primăriei Leova în anul 2015

a costat până la urmă puțin peste 23 de mii de lei și acest lucru ar fi mărit valoarea finală a lucrărilor. Responsabilul neagă faptul că un metru pătrat de pavaj ar fi costat peste 700 de lei, menționând că cel de culoare sură a fost cumpărat cu 100 de lei, iar cel colorat – cu 120 de lei. Cât despre diferența dintre cele 160 de metri pătrați de pavaj anunțată de contabila Primăriei și cele 216 din devizul de cheltuieli, Victor Antoniu afirmă că 56 de metri pătrați de pavaj au fost scoase din altă parte din oraș și puse în fața instituției, pentru acestea fiind incluse doar cheltuieli de instalare.

UN METRU PĂTRAT DE PAVAJ, PESTE 500 DE LEI

Totuși, dacă scoatem cheltuielile pentru balustradă și pentru cumpărarea celor 56 de metri pătrați de pavaj adus din altă parte, iese că un metru pătrat de pavaj din fața Primăriei Leova a costat în 2015 circa 500 de lei.

În anul trecut, tot „Apă-Canal Leova” a câștigat un alt contract cu Primăria Leova – 151 684 de lei pentru 285 de metri pătrați de pavaj pe terenul

aferent instituției. Reiese că, în 2016, autoritățile locale din Leova au plătit deja câte 532 de lei pentru un metru pătrat de pavaj. Ștefan Racu, director interimar al întreprinderii municipale „Exdrupo” din Chișinău, ne-a spus că în „afacerea cu pavajul” depinde mult grosimea acestuia. Totuși, prețul pentru un metru pătrat de pavaj instalat în capitală variază între 180 de lei și 500 de lei, în ultimul caz fiind vorba de pavaj din granit, ceea ce nu e cazul din fața Primăriei Leova.

Victor Antoniu explică acest preț prin faptul că în fața Primăriei Leova a fost nevoie de lucrări complexe, scoaterea asfaltului, punerea pietrișului, desfacea bordurilor etc.: „Noi suntem întreprindere municipală, dacă nu ne susțin cu volum de muncă, ieșim în pierdere și oamenii nu vor avea de lucru”.

LA CONCURENȚI, MAI IEFTIN

Reporterul de la „Bugete fără secrete” a telefonat la „Leocons-Plus”, firma care a pierdut licitația din 2015, prezentându-se drept un potențial client. O angajată de la firmă ne-a spus

că au pavaj de la 130 până la 170 de lei metrul pătrat. Lucrul pentru instalarea acestuia este 70 de lei pentru metru pătrat și, plus materialele de construcție, un metru pătrat instalat nu ar trebui să depășească 300 de lei. Totuși, chiar dacă a pierdut licitația în acel an, firma „Leocons-Plus” a prins alta, în anul trecut, tot pentru construcția de pavaj în fața aceleiași Primării – 238 882 de mii de lei pentru 610 metri pătrați de pavaj. Asta ar însemna că, pentru administrația publică locală, „Leocons Plus” a cerut peste 391 de lei de metru pătrat de pavaj. Iurie Gospodinov, directorul întreprinderii individuale „Leocons-Plus”, ne surprinde. Chiar dacă oficial a existat un tender, fiind contract de valoare mare, cu participarea a trei firme, acesta ne spune că a fost rugat de primarul de Leova, Vitalie Gargaun, să se ocupe de proiect, fiindcă ceilalți doi ar fi refuzat – „Modern Construct” și „Apă-Canal Leova”.

„Primăria avea puțini bani și mi-a spus: Iurie, dacă poți, fă”, ni se destăinuiește agentul economic, afirmând că nu a avut profit de pe urma acestei lucrări. Întrebat dacă mereu preferă să lucreze în minus, Gospodinov ne-a spus că a acceptat, în speranța că va mai prinde pe viitor contracte cu Primăria Leova. Și a prins!

SCENA MODESTĂ DE 100 DE MII DE LEI ȘI CONTRACT DRIBLAT

În toamna anului trecut, aceeași firmă a construit o scenă în Piața Ștefan cel Mare din centrul orașului Leova cu aproape 100 de mii de lei. Gospodinov afirmă că în acest caz nu a fost organizată o licitație, fiind vorba de un contract de „vreo 40 de mii de lei”, scuzându-se, totodată că nu ține minte exact suma, întrucât firma a avut multe lucrări în anul trecut. Primarul Gargaun se afla în concediu, dar viceprimarul de Leova, Sergiu

Mahu, ne-a spus că scena a costat, de fapt, 99 de mii de lei.

„Oferta este de 79 de mii de lei, plus 20 de mii de lei pentru materialele pe care Primăria le-a cumpărat tot de la aceeași firmă”, ne-a spus viceprimarul Sergiu Mahu.

Întrebat ce a costat atât de mult în acea scenă destul de modestă, viceprimarul a ținut să accentueze că el este constructor de meserie: „Scena este din metal care este foarte scump. Aș spune că așa scenă ar costa chiar mai mult. A fost pavată scena, soclul...”.

Contractul semnat între Primăria Leova și firma lui Gospodinov arată clar că „Prețul/ costul bunurilor/ lucrărilor/ serviciilor livrate/ prestate/ executate conform prezentului Contract este stabilit în lei moldovenești, fiind indicat în specificația din prezentul contract. Suma totală a prezentului Contract constituie 79 793,78 (șapte zeci și nouă de mii șapte sute nouăzeci și trei, 78) lei MD”. Deci, aceste aproape 80 de mii de lei ar fi trebuit să includă și costul bunurilor (vezi contractul).

CONTRACT Nr. 123
pentru achiziționarea bunurilor/lucrărilor/serviciilor de valoare mică

„10” octombrie 2016 or Leova (localitatea)

Primăria Leova (denumirea completă a operatorului economic)

reprezentat(ă) prin Gargaun Vitalie (funcția, numele, prenumele) denumit(ă) în continuare „Furnizor/Prestator/Antreprenor”, pe de o parte, și SRL „Leocons Plus” (denumirea completă a operatorului economic) denumit(ă) în continuare „Beneficiar”, pe de altă parte (ambii denumiți în continuare „Părți”), au încheiat prezentul Contract referitor la achiziționarea „Scenă din metal pe scaun Ștefan cel Mare” Cod CPV: 79.793.78

denumite în continuare bunuri/lucrări/servicii.

- Furnizorul/Prestatorul/Antreprenorul își asumă obligația de a livra/presta/executa, iar Beneficiarul – de a recepționa și achita bunurile/lucrările/serviciile prevăzute în specificația din prezentul Contract.
- Livrarea/prestarea/executarea bunurilor/lucrărilor/serviciilor se efectuează de către prestator (condiție de livrare/prestare/executare) 31.12.2016 (termenul de livrare/prestare/executare)
- Prețul/costul bunurilor/lucrărilor/serviciilor livrate/prestate/executate conform prezentului Contract este stabilit în lei moldovenești, fiind indicat în specificația din prezentul contract.
- Suma totală a prezentului Contract constituie 79793,78 (șapte zeci și nouă de mii șapte sute nouăzeci și trei, 78) lei MD. (suma cu cifre și litere, inclusiv TVA)
- Achitarea se efectuează prin transfer (modalitatea de achitare)
- Contractul poate fi reziliat cu acordul ambelor părți sau în mod unilateral, cu condiția înaintării unei notificări cu 30 de zile înainte datei propuse a rezilierii, în caz de încălcare a clauzelor Contractului de către una dintre Părți.
- Orice conflict rezultat din prezentul Contract, care nu va putea fi rezolvat de către Părți pe cale amabilă în termen de 30 de zile din momentul apariției acestuia, se va supune soluționării în conformitate cu legislația în vigoare a Republicii Moldova.
- Orice modificări și/sau completări la prezentul Contract sînt valabile numai în cazul cînd se efectuează în scris, prin semnarea unui Acord adițional, care intră în vigoare la data semnării acestuia de către Părți.
- Părțile poartă răspundere pentru neexecutarea prezentului Contract în conformitate cu

SPECIFICAȚIA BUNURILOR
bunurilor/lucrărilor/serviciilor

Nr.	Denumirea bunurilor/lucrărilor/serviciilor	Suma totală (incl. TVA)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Scenă din metal pe scaun Ștefan cel Mare	79793,78											

Semnăturile părților

„Prestatorul”-SRL „Leocons Plus” „Beneficiarul”-Primăria Leova

Contractul încheiat între Primăria Leova și „Leocons-Plus” Scena care a costat aproape 100 de mii de lei

UN MEȘTER LOCAL SE DESCURCA ȘI CU 70 DE MII DE LEI

Surse care au solicitat anonimatul ne-au spus că, până a încheia acest contract, primarul de Leova, Vitalie Gargaun, i-a solicitat meșterului din localitate, Tudor Casapu, să se apuce de proiect, dar prețul de 70 de mii de lei pe care l-a cerut fierarul nu l-ar fi aranjat pe alesul local, zicând că „e mare”.

Informația ne-a fost confirmată de Tudor Casapu. „M-a întrebat primarul și i-am spus că m-aș apuca pentru 70 de mii de lei, cu tot cu materiale și lucru. Am plecat din oraș să-mi schimb niște acte și, când m-am întors, cineva deja făcea scena”, ne-a spus meșterul. Astăzi, Tudor Casapu trece zilnic pe lângă scenă și își spune mereu în gând: „Poate, ca meșter, făceam ceva mai frumos. E, totuși, centrul orașului...”.

Menționăm că, potrivit portalului localbudgets.viitorul.org, Primăria Leova a cheltuit în anul 2015 peste 11,929 de milioane de lei, bugetul fiind dependent în proporție de 58,5% de transferuri, majoritatea de la bugetul de stat. Mai mult de 45% din bani au fost cheltuiți pentru plata mărfurilor și serviciilor, investiții și reparații capitale.

Maria Bucur

OPINIE

Veaceslav Ioniță, expert IDIS „Viitorul”:

„Majorările ulterioare de prețuri, posibilitate de trucare a contractelor”

„O posibilitate de trucare a contractelor de achiziții publice sunt majorările ulterioare de prețuri. Această găselniță pentru persoanele de rea-credință este oferită de Legea privind achizițiile publice (nr. 96 din 13.04.2007, art. 96 p.4). Scopul legiuitorului a fost unul nobil. În cazul contractelor de achiziții pe o perioadă mai mare de un an, pot apărea factori obiectivi, când are loc majorarea prețului la produsele indicate în contract. În cazul dat, dacă nu ar exista această clauză, care prevede posibilitatea majorării prețului contractului, atunci agenții economici ar intra în incapacitate de executare a contractului. Din acest motiv obiectiv există această normă legală.

Însă ea, din păcate, poate fi utilizată fraudulos, în cazul când există o înțelegere între funcționarul public responsabil de achiziția publică și agentul economic.

Este foarte dificil de demonstrat dacă majorarea de prețuri a survenit în baza unor factori obiectivi de ordin economic sau sunt rezultatul unei înțelegeri secrete.

Un sprijin în investigarea acestui fenomen poate servi platforma implementată de IDIS „Viitorul” împreună cu Ministerul Finanțelor de transparență a bugetelor locale și a contractelor de achiziții. Existența unei baze de date care ar include toate contractele de achiziții publice și prețurile lor ar permite persoanelor interesate să determine dacă într-un caz concret majorarea de preț este obiectivă sau nu.

Suntem siguri că în, perspectiva următorilor doi-trei ani, prin transparentizarea procesului bugetar, va fi posibil de contracarat eficient acest fenomen negativ de majorare frauduloasă a prețurilor. Iar norma legală va fi utilizată exclusiv pentru cazurile obiective”.

TOPUL celor mai competitive raioane din R. Moldova

Cele mai mari salarii sunt plătite în Chișinău, cea mai bună infrastructură - la Căușeni!

Municipiul Chișinău ocupă locul întâi în topul celor mai competitive regiuni din țară, realizat de IDIS „Viitorul”. Astfel, capitala Republicii Moldova se remarcă prin infrastructură dezvoltată, forță de muncă calificată și salarii bune. Totuși, cele mai mari pro-

bleme cu care se confruntă Chișinăul sunt birocrația, corupția și taxele locale. Clasamentul competitivității economice este urmat de raioanele Bălți, Ialoveni și Drochia. Iar la polul opus se situează raioanele Cantemir, Leo-va și Telenești, care se caracterizează printr-un mediu economic inoportun

pentru lansarea și funcționarea unei afaceri.

Topul celor mai competitive raioane a fost prezentat pe 9 martie curent în cadrul conferinței „Chișinău versus raioanele Moldovei: unde politicile se întâlnesc cu cetățenii și mediul de afaceri”.

Inițiativa „Localități transparente, competitive și sustenabile financiar” este implementată de IDIS „Viitorul”, în parteneriat cu Institutul pentru Reforme Economice și Sociale din Slovacia (INEKO), cu susținerea financiară a Programului de Asistență Oficială pentru Dezvoltare al Republicii Slovace (SlovakAid) și Ambasada SUA în Republica Moldova. Proiectul are drept scop creșterea transparenței, responsabilității financiare și competitivitatea autorităților locale din Republica Moldova.

COMPANIILE ȘI AUTORITĂȚILE PUBLICE, CHESTIONATE

Clasamentul este parte a Raportului cu privire la competitivitatea raioanelor din Republica Moldova, semnat de Liubomir Chiriac, Tatiana Lariușin și Ion Butmalai. În cadrul acestuia au fost chestionate companiile și autoritățile publice locale din 32 de raioane, UTA Găgăuzia, municipiile Chișinău și Bălți, vizând datele înregistrate în anii 2012-2015. Nivelul de competitivitate a raioanelor a fost evaluat în baza a opt indicatori (activitate economică, infrastructură și tehnologie, legislație, resurse umane etc.). Metodologia a fost preluată de la un proiect similar implementat cu succes în Slovacia.

Potrivit Raportului de competitivitate, Chișinăul și Bălțiul sunt cele mai dezvoltate zone industriale ale țării. Companiile din aceste municipalități înregistrează cele mai ridicate cifre de afaceri, utilizează activ tehnologiile informaționale și oferă un salariu atractiv. În același timp, avantajele concurențiale în raionul Ialoveni fac referință la calitatea infrastructurii rutiere, amplasarea geografică a teritoriului, migrația internă, dar și condițiile naturale favorabile mediului de afaceri.

BASARABEASCA, CANTEMIR, LEOVA ȘI TELENEȘTI – CEL MAI SLAB POTENȚIAL ECONOMIC

Deși stau prost la capitele profit și infrastructură rutieră, firmele din raionul Drochia sunt competitive în ce privește disponibilitatea băncilor și a forței de muncă, utilizarea automobilelor de serviciu și amplasarea geografică a zonei.

Raioanele cu cel mai slab potențial economic sunt Basarabeasca, Cantemir, Leova și Telenești. Dezavantajele concurențiale caracteristice acestor raioane sunt șomajul ridicat, infrastructura rutieră proastă și uti-

lizarea insuficientă a tehnologiilor. În ce privește UTA Găgăuzia, care se clasează pe poziția a 18-a din 35 de regiuni analizate, utilizarea automobilelor și a Internetului de către întreprinderi, dezvoltarea potențialului companiilor și nivelul de studiu ridicat al angajaților sunt principalele avantaje economice ale regiunii.

SITE DESPRE OPORTUNITĂȚILE ECONOMICE ALE RAIIOANELOR

În cadrul conferinței a fost lansat în premieră portalul interactiv <http://competitiveness.viitorul.org>. Website-ul este disponibil în trei limbi și prezintă oportunitățile economice ale raioanelor din R. Moldova. Portalul oferă posibilitatea de a compara mai multe raioane și chiar de a crea propriul clasament.

Analiza online a competitivității raioanelor îi oferă publicului informații actuale despre starea mediului de afaceri în regiunile țării și cele mai importante avantaje și dezavantaje

concurențiale, precum și nevoile specifice de dezvoltare economică în raioanele R. Moldova.

Potrivit portalului, cele mai mari salarii medii sunt plătite în Chișinău, Bălți, Rezina, Drochia și Soroca. Cele mai tehnologizate raioane sunt Orhei, Dondușeni, Ștefan Vodă, Ungheni și Sângerei. Infrastructura rutieră este mai bună la Căușeni, Ștefan Vodă, Dubăsari, Soroca și Ialoveni. Aceste avantaje concurențiale permit dezvoltarea unei afaceri prospere în aceste regiuni, precum și atragerea investițiilor din exterior.

Pe de altă parte, nivelul șomajului este ridicat în mod special în raioanele Cahul, Ialoveni, Nisporeni, Fălești și Hâncești, iar raioanele din Șoldănești, Basarabeasca și Cantemir, care se află la capătul clasamentului de competitivitate, se caracterizează prin cel mai puțin calificați angajați din economie.

Ana-Maria Veverița

OPINII

Descentralizarea ar putea crește gradul de competitivitate a regiunilor

Fragmente din intervențiile participanților în cadrul conferinței „Chișinău versus raioanele Moldovei: unde politicile se întâlnesc cu cetățenii și mediul de afaceri”, 9 martie 2017

Inițiativa „Localități transparente, competitive și sustenabile financiar” este implementată de IDIS „Viitorul”, în parteneriat cu Institutul pentru Reforme Economice și Sociale din Slovacia (INEKO), cu susținerea financiară a Programului de Asistență Oficială pentru Dezvoltare al Republicii Slovace (SlovakAid) și Ambasada SUA în Republica Moldova. Proiectul are drept scop creșterea transparenței, responsabilității financiare și competitivitatea autorităților locale din Republica Moldova.

Igor Munteanu, *director executiv al IDIS „Viitorul”*:

„Indicele de competitivitate regională este un instrument de schimbare”

„Există o senzație puternică că am lăsat din mâini dezvoltarea locală și regională. Avem politici care nu produc suficiente rezultate pentru cetățeanul simplu. Avem regiuni care nu funcționează exact ca regiuni. Avem localități care ar trebui să dezvolte inițiativa locală și ele nu livrează încă. Există o grămadă de nemulțumiri, dar și practici pozitive. În acest context, Indexul pentru dezvoltarea regională este un instrument de schimbare, pentru că știe ce te diferențiază ca localitate sau regiune de altă regiune, știi pe ce să pui accent ca să fii mai atractiv, mai credibil și mai util pentru comunitatea de business. Suntem alături de localitățile din R. Moldova, pentru ca să prindă la curaj și să nu aștepte schimbări impuse, ci doar acele schimbări care convin dezvoltării regionale”.

Michal Mlynar, *Ministerul Afacerilor Externe și Europene al Slovaciei*:

„Democrația este un efort comun al societății”

„R. Moldova este una dintre cele trei state prioritare ale ministerului slovac de Externe în ceea ce privește dezvoltarea bunei guvernări. În acest context, încercăm să împărtășim R. Moldova experiența noastră atât pozitivă, cât și negativă. Cunoaștem că cea mai bună metodă este de a învăța de la ceilalți și de multe ori este mai bine să înveți din experiența negativă și nu doar să scoți în evidență aspectele pozitive, pentru a avea într-un final o imagine completă.

Democratizarea nu este doar o sarcină a Guvernului, dar trebuie să fie un efort comun al societății și în acest sens actorii locali joacă un rol decisiv. Democrația la nivel local nu înseamnă doar autorități locale, dar și implicarea cetățenilor și a societății civile”.

E.S. Robert Kirnag, *Ambasadorul Republicii Slovace la Chișinău*:

„Aduce în R. Moldova o experiență unică slovacă”

„Slovacia împărtășește cu R. Moldova o poveste foarte asemănătoare a tranziției la societatea și economia post-socialistă. Planificarea dezvoltării socio-economice, cu scopul de a spori competitivitatea localităților și a raioanelor, este una dintre cele mai importante sarcini pentru autoritățile locale, iar acestea trebuie să învețe cum să obțină succes în acest proces. Proiectul respectiv aduce în R. Moldova o experiență unică slovacă, bazată pe instrumente ce susțin transparența și utilizarea potențialului local de dezvoltare”.

Viorel Furdui,
director executiv CALM:
„Descentralizarea sufocă
orice inițiativă la nivel local”

„De mulți ani vorbim despre faptul că în R. Moldova există două dimensiuni - Chișinău și restul țării. Această este o problemă foarte mare, pentru că majoritatea politicilor care se fac aici, la Chișinău, inclusiv de Guvern și de Parlament, sunt influențate de starea lucrurilor în Chișinău și deseori sunt neglijate realitățile ce există în teritoriu. Situația este foarte diferită în teritoriu față de ceea ce există la Chișinău și acest lucru se referă la toate domeniile, inclusiv cel economic, administrativ și social. De obicei, competitivitatea se referă la ceva economic, dar uităm să includem competitivitatea în sectorul public și aici identificăm o mare problemă de viziune. CALM, în discuțiile noastre cu Guvernul, se ciocnește cu problema că în sectorul public nu este posibilă o mai mare flexibilitatea în ceea ce privește oferirea de instrumente pentru autoritățile publice locale. De ce să nu le oferim autorităților locale posibilitatea de a ține cont de specificul teritoriului și de a avea o politică economică și financiară proprie?

Există câteva probleme care împiedică crearea unui mediu propice pentru dezvoltarea competitivității. Aici mă voi referi la faptul că țara noastră este excesiv de centralizată. Centralizarea sufocă orice inițiativă la nivel local și acest lucru este valabil și pentru mediul de afaceri. Alte probleme sunt politizarea excesivă și abordarea fragmentară, căci lipsește conexiunea între diferite politici. Autoritățile locale fac un efort extraordinar, dar centralizarea continuă să fie sursa a foarte multe probleme ce țin de dezvoltarea locală. Drept soluție aş propune descentralizarea și autonomia locală”.

Ion Bodrug,
directorul ADR Nord
„Autoritățile locale trebuie
să învețe să fie atractive
pentru investitori”

„Regiunea Nord se caracterizează printr-o serie de avantaje competitive care pot stimula atragerea investițiilor în dezvoltarea continuă a regiunii. Astfel, localitățile din nordul țării sunt amplasate strategic ca nod de legătură între România și Ucraina, sunt conectate la principalele căi de comunicație și au un potențial enorm de resurse naturale. În același timp, forța de muncă calificată și infrastructura dezvoltată a instituțiilor financiare permit o creștere economică sigură.

Infrastructura de afaceri din Regiunea de Nord include cinci parcuri industriale, trei zone economice libere, trei incubatoare de afaceri și peste 6 300 de întreprinderi. În ce privește potențialul industrial al regiunii, pot spune cu mândrie că 67% din producția națională de lactate se realizează la Nord, crupele reprezintă 57%, iar nutrețurile – 55% din producția națională.

În anul 2015, volumul investițiilor în Regiunea de dezvoltare Nord a constituit 12% din volumul total pe țară. Rolul autorităților locale e să fie atractive pentru investitori. Dacă acestea nu vor depune eforturi ca să fie atractive pentru investitori, ei nici nu vor veni în regiuni”.

Inițiativa „Localități transparente, competitive și sustenabile financiar” este implementată de IDIS „Viitorul”, în parteneriat cu Institutul pentru Reforme Economice și Sociale din Slovacia (INEKO), cu susținerea financiară a Programului de Asistență Oficială pentru Dezvoltare al Republicii Slovace (SlovakAid) și Ambasada SUA în Republica Moldova. Proiectul are drept scop creșterea transparenței, responsabilității financiare și competitivitatea autorităților locale din Republica Moldova.

Mihail Manoli,
fost ministru al Finanțelor:
„O mai mare independență
a autorităților publice locale”

„Vorbind de formarea bugetelor locale, ar trebui acordată o mai mare atenție descentralizării fiscale. Doar atunci când primarii și președinții de raioane vor fi administratorii direcți ai comunităților și regiunilor, atunci autoritățile locale vor avea independență financiară și în rezultate, și libertate politică. Și fac referință aici la Legea finanțelor publice din anul 2014. Eu observ că noi am modificat doar indicatorii de repartizare și de transfer al mijloacelor de la centru spre teritoriu. În realitate, însă, nu există nicio pondere a veniturilor proprii a autorităților locale.

Dacă ne dorim descentralizare, trebuie să modificăm în primul rând Codul Fiscal. Trebuie să existe o mai mare independență a autorităților publice locale.

Astăzi nu avem un sector real al economiei. Conform unui studiu al Băncii Mondiale din anul 2013, avem 150 de mii de entități înregistrate în R. Moldova, dintre care doar 48 de mii funcționează în acest moment, iar 97% dintre ele sunt IMM-uri. Economia actuală funcționează din inerție. Avem nevoie de un program de stat și un plan de acțiuni pe termen lung”.

Vladimir Cociorvă, primarul
satului Brăviceni, raionul Orhei:
„Nu se atrage atenție
asupra dezvoltării micului
business în agricultură”

„Acum am 16 proiecte câștigate pentru agenții economice. Iar pe parcursul anului 2017 voi mai avea încă patru proiecte. În calitate de primar, intenționez ca, în 2017 - 2018, să fie angajate în câmpul muncii 90-92% din populația satului de 2 500 de locuitori. În prezent, această pondere e de 84 - 85%, iar salariul mediu e între cinci și șapte mii de lei. Sunt bucuros că nu pleacă oamenii din sat. Din păcate, în țara noastră nu se atrage atenție asupra dezvoltării micului business în agricultură”.

Robert Kicina, *Alianța*
de Afaceri din Slovacia:
„Competitivitatea înseamnă
prosperitate și dezvoltare
sustenabilă”

„Competitivitatea contează, pentru că înseamnă dezvoltare sustenabilă și prosperitate. Este vorba și de standardele de viață ale cetățenilor, ale regiunilor, ale comunităților și ale întregii țări. În ce privește competitivitatea regiunilor, avem nevoie de acest lucru pentru a reduce disparitățile regionale, care este o problemă pentru toate țările, pentru a cunoaște punctele forte și cele slabe ale regiunilor și, nu în ultimul rând, pentru a formula strategii și alte politici de dezvoltare regională. Acest raport nu va rezolva problemele legate de discrepanțele între regiuni, dar vestea bună e că vă va ajuta să le rezolvați și va ajuta autoritățile și instituțiile de stat să aibă o imagine mai largă despre avantajele și dezavantajele regiunilor.

Grupurile-țintă ale clasamentului de competitivitate sunt autoritățile locale care pot utiliza acest clasament pentru a se compara între ele, a cunoaște avantajele concurențiale și chiar a câștiga încredere în fața alegătorilor, Guvernul care va putea direcționa mai corect fondurile naționale în concordanță cu nivelul de dezvoltare a regiunii și formula politicile de dezvoltare într-o manieră mai precisă, dar și antreprenorii, investitorii, publicul larg și organizațiile societății civile”.

Gheorghe Răileanu, primarul
orașului Cimișlia:
„Politizare excesivă
și corupție”

„Am impresia că statul nostru a suferit un atac cerebral. Totul este subiectiv și am impresia că nu se cunoaște nimic obiectiv despre ce se întâmplă în Republica Moldova. Politizarea excesivă și corupția nu permite dezvoltare regiunilor din țară”.

Liubomir Chiriac, vicedirector al IDIS „Viitorul”:
„Schimbarea încă nu s-a produs”

„În anul 2014, Regiunea de Nord a venit cu o contribuție la PIB-ul național cu 18%, regiunea Centru - cu 16%, iar UTA Găgăuzia - până la 3 %. Comparativ cu municipiul Chișinău, care are 56% contribuție la formarea PIB-ului național, regiunile respective încă rămân în urmă.

În ce privește PIB-ul pe regiuni și ajustat la puterea de cumpărare, doar Chișinăul se află pe locul 97 din țări, dar celelalte regiuni din R. Moldova rămân sub locul 150 în lume. Chiar dacă se fac anumite eforturi, ritmul de dezvoltare a regiunilor este încă foarte mic. Potrivit Strategiei de Dezvoltare Regională 2013 - 2015, au fost realizate circa 97 de proiecte, ceea ce se traduce prin 998 de milioane de lei. S-a investit în drumuri, în apă, canalizare și activitatea turistică, dar schimbarea la față încă nu s-a produs - decalajul între Chișinău și celelalte regiuni este destul de mare.

Dezechilibrul care există între regiuni este destul de mare și sperăm că, peste câțiva ani, să nu mai fim pe poziția 150 în lume, să nimerim în primele 100 țări din lume, astfel încât PIB-ul să ne permită ca oamenii să aibă un trai decent, declinul demografic să se stopeze, iar situația social-economică să nu mai fie atât de deplorabilă. Să nu să mai spună că R. Moldova este cea mai săracă din lume. Există o dinamică, dar schimbarea încă nu s-a produs. R. Moldova încă nu este atractivă pentru proprii săi cetățeni”.

Olesea Cazacu, coordonatoare la Proiectul Migrație și Dezvoltare Locală (MiDL), PNUD Moldova:
„Date utile”

„Datele Indicelui de competitivitate vor servi pentru diferite politici, inclusiv pentru PNUD vor fi foarte utile. În cadrul proiectului nostru am încercat, pe lângă alte activități, să ajutăm primăriile să identifice oportunitățile de investiții, ceea ce este un element important atunci când vorbim despre ridicarea nivelului de competitivitate.

Din păcate, la nivel rural acest domeniu nu este acoperit, deși există foarte mare potențial, există active neutilizate care ar putea fi de interes pentru potențiali investitori. Este nevoie de o mapare pentru oportunitățile de investiții care există la nivel local, astfel ca acestea să se regăsească mai târziu pe agenda potențialilor investitori”.

Inițiativa „Localități transparente, competitive și sustenabile financiar” este implementată de IDIS „Viitorul”, în parteneriat cu Institutul pentru Reforme Economice și Sociale din Slovacia (INEKO), cu susținerea financiară a Programului de Asistență Oficială pentru Dezvoltare al Republicii Slovace (SlovakAid) și Ambasada SUA în Republica Moldova. Proiectul are drept scop creșterea transparenței, responsabilității financiare și competitivitatea autorităților locale din Republica Moldova.

EFICIENȚA CHELTUIELILOR

Mașinile de serviciu, un lux pentru bugetele locale

Deși au bugete austere care abia de le permit să asigure strictul necesar pentru activitatea instituțiilor aflate în subordine și de multe ori încheie anul cu deficite bugetare, autoritățile locale din R. Moldova își permit să cheltuiască zeci de milioane de lei pentru confortul funcționarilor care se plimbă cu mașini de serviciu.

Măsurile de reducere a cheltuielilor și creșterea eficienței sunt necesare pentru a asigura sustenabilitatea finanțării, implementarea de politici publice în domeniul transportului și al serviciilor publice. În acest context, este important să se asigure că bugetele locale sunt utilizate în mod eficient și responsabil. În acest scop, este necesar să se implementeze măsuri care să asigure transparența, responsabilitatea financiară și competitivitatea autorităților locale din Republica Moldova.

Tonele de carburanți înregistrate în evidența contabilă a primăriilor și consiliilor raionale, dar și achizițiile de autoturisme noi au devenit o normalitate chiar și pe timp de criză.

MAȘINI DE ZECE MILIOANE

Potrivit contractelor înregistrate în baza electronică de date a Agenției Achiziții Publice (AAP), doar în 2016 și primele luni ale anului curent autoritățile locale au cumpărat 51 de mașini care au costat peste 10,5 milioane de lei. În timp ce unii aleși locali s-au mulțumit cu autoturisme noi, dar modeste, alții au plătit pentru o unitate de transport și peste trei sute de mii de lei.

Printre cele șapte primării care și-au cumpărat adevărate „bijuterii” pe patru roți se numără și Hârjăuca din raionul Călărași. Mașina de model „Dacia Duster” a fost achiziționată în octombrie anul trecut cu 333 de mii de lei.

„Ne-am permis s-o cumpărăm, pentru că avem banii noștri în buget. Are toate dotările necesare, de asta e atât de scumpă”, a argumentat primarul Vasile Manuil, adăugând că este pentru prima dată când autoritatea își cumpără o mașină nouă.

Până acum, unitățile de transport au fost luate de la gospodăria agricolă din sat și de la fabrica de vinuri din Călărași. Nu este o problemă pentru primărie să găsească bani și pentru combustibil, dă asigurări alesul local, care merge anual cu mașina de serviciu cam 18 mii de kilometri.

10% DIN BUGET PENTRU TRANSPORT

Și primarul din Zâmbreni, Ialoveni, se va plimba cu o mașină ce a costat bugetul local 349 900 de lei. Contractul de achiziție a fost semnat pe 10 martie curent. „O mașină bună costă mult. Eu sunt primar din anii '90 și n-am avut deloc mașină de serviciu. Circul cu a mea”, afirmă Daniel Țonu, primarul localității.

În aceeași zi, primăria a semnat și contractul de achiziție a produselor petroliere pentru anul 2017 în sumă de 110 700 de lei. „Carburanții vor asigura și necesarul pentru lucrările de amenajare a localității, cele de la gunoiste, necesitățile pentru cultură și sport sau militare”, enumeră edilul, adăugând că banii sunt achitați în tranșe, deoarece are relații bune cu agentul economic, care furnizează carburanți „pe datorie”.

Potrivit localbudgets.viitorul.org, în 2014, Primăria Zâmbreni a avut venituri de 4,5 milioane de lei. Dacă acestea s-ar fi menținut și în 2016, cheltuielile pentru transport ar însemna aproximativ 10% din buget.

CHELTUIELI SUPLIMENTARE PENTRU LEASING

Pentru a avea parte de confort, alesul local din Rădeni, Strășeni, a fost gata să încheie și un contract de leasing,

în sumă de 350 065 de lei, pentru achiziția unui automobil.

Primarul Petru Răbdău ne-a spus că mașina cumpărată în iulie 2016 a costat 11 500 de euro, aproximativ 250 300 de lei, restul banilor reprezentând rata pentru credit. „În orice țară normală se folosește procedura de leasing. Nu se merită de îngropat toți banii odată. Acum primăria achită lunar câte 5 000 de lei și asta ne-a permis să nu perturbăm activitatea instituției”, a argumentat acesta.

MAȘINĂ SECOND-HAND

La cealaltă extremă se află autoritățile locale care țin cont de bugetul auster și se mulțumesc cu mașini la mână a doua. De exemplu, Primăria Baroncea din raionul Drochia a achiziționat anul trecut o mașină second-hand. Deși a plătit unui salon auto din Bălți 82 000 de lei pentru o „Skoda Fabia” de șapte

ani vechime, mașina s-a defectat după două luni. De atunci, necesită investiții lunare pentru reparații.

„Tot e mai bună decât „NIVA” de 25 de ani pe care o aveam până acum”, zâmbește primărița Rodica Porcescu. Aceasta ne-a dezvăluit că circulă aproximativ 24 de mii de kilometri pe an cu mașina de serviciu, care lunar consumă circa 200 de litri de motorină. Asta ar însemna peste 36 de mii de lei pe an pentru carburanți, în condițiile în care toate veniturile localității sunt de numai 627 de mii de lei, potrivit localbugets.viitorul.org.

CONSILIUL RAIONAL CARE ȘI-A DUBLAT „PARCUL AUTO”

Nici autoritățile raionale nu ezită să-și procure anual autoturisme noi, după ce în 2013 a fost modificată legislația și au primit dreptul să-și stabilească singure numărul de mașini și cantitatea de carburanți necesare pentru activitate. Astfel, Consiliul Raional Ungheni, timp de patru ani, și-a mărit de două ori „parcul auto”. Potrivit unui raport al Curții de Conturi, în 2011 autoritatea locală avea 14 unități de transport, iar în 2015 – deja 31 de mașini.

Cantitatea de combustibil folosită de acestea a crescut de aproape patru ori, de la 19 tone în 2011 la 72 de tone în anul 2015. În ultimul an, Consiliul Raional Ungheni a cheltuit 1,2 milioane de lei pentru carburanți. Președinta raionului, Ludmila Guzun, ne-a spus supărată că „nu stă cu actele pe masă” atunci când am întrebat-o despre cheltuielile pentru transport în 2016, iar Direcția Finanțe nu oferă detalii fără avizul președintei.

ACHIZIȚII DE CARBURANȚI PENTRU 2017 LA REZINA

De la începutul anului curent, doar câteva consilii raionale au reușit să încheie contracte de achiziții pentru produse petroliere. De exemplu, Consiliul Raional Rezina a cumpărat de la compania

„Lukoil” carburanți în sumă de 273 415 de lei. În 2016, suma a fost cu mult mai mică, doar 91 680 de lei, potrivit datelor Agenției de Achiziții Publice (AAP).

Vicepreședintele raionului, Arca die Mușinschi, susține că au crescut cheltuielile în acest scop din cauza majorării prețurilor pe piața petrolieră, dar și pentru că autoritatea are de alimentat în anul curent mai multe unități de transport școlar.

„Nu știu exact, dar nu cred că diferența e atât de mare. Anul trecut mai multe direcții au cumpărat carburanți în sume mai mici și nu era nevoie de trecut toată procedura de achiziții. Aceste contracte nu sunt pe site-ul AAP. Avem probleme cu alimentarea transportului școlar, pentru că de la 1 septembrie 2016 am închis mai multe școli din raion. Nu avem bani pentru achiziționarea autobuzelor. Mai scump ne costă arenda anuală a lor, decât dacă le-am cumpăra noi, dar ne conformăm situației. Nu-s bani în buget”, spune tranșant Mușinschi.

NEREGULI DEPISTATE DE AUDITORI

Verificările efectuate anual de către Curtea de Conturi scot la iveală mai multe nereguli admise de autoritățile locale la gestionarea cheltuielilor pentru transport. Adesea funcționarii depășesc parcursul-limită pentru o unitate de transport, cheltuind neregulamentar carburanți, și completează greșit foile de parcurs, fără a indica stocul de combustibil la sosirea mașinii în garaj, data și adresa concretă a deplasării și scopul acesteia. De asemenea, mai multe autorități indică cheltuieli fictive de carburanți pentru mașini care în anumite perioade nu circulă deloc, aflându-se la reparație. De multe ori sunt indicate cheltuieli pentru reparația unor autoturisme aflate în termenele de garanție stabilite în contractele de achiziții.

Stela Mihailovici

Mihai Manoli,
fost ministru al Finanțelor:

„Neregulile depistate de Curtea de Conturi reprezintă fraude”

Ar trebui să menționăm, pentru început, că transportul pentru administrația publică locală reprezintă o necesitate. Însă, procesul - procurarea, cheltuielile de întreținere, exploatarea transportului - nu este unul transparent.

Actualmente, reieșind din faptul că descentralizarea financiară nu este una reală și efectivă, apare întrebarea sursei de finanțare a acestor cheltuieli. Majoritatea bugetelor locale, la partea de venituri au ca sursă de formare, în proporție de la 70 la 90%, transferurile de la bugetul de stat. În așa caz, se cere o supraveghere (reglementare) mai dură din partea structurilor corespunzătoare.

Disponem și de un exemplu la capitolul dat din sectorul real al economiei. În conformitate cu prevederile alin.9 al articolului 26 „Deducerea uzurii calculate” (Codul fiscal, titlul II), calcularea uzurii și deducerea acesteia pentru întreținerea autoturismului se efectuează în felul următor:

a) în cazul în care valoarea autoturismului este de până la 200 000 de lei, uzura calculată se deduce integral, în funcție de valoarea autoturismului; b) în cazul în care valoarea autoturismului depășește 200 000 de lei, deducerea se limitează la suma calculată a uzurii, reieșind din valoarea autoturismului egală cu 200 000 de lei.

Neregulile depistate de auditorii Curții de Conturi, cu ocazia verificărilor anuale, reprezintă FRAUDE, care în mare măsură țin de eficiența implementării rezultatelor acestor controale.

PRACTICA SLOVACIEI

Contractele de achiziții –
informație publică sau nu?

Raportul de Monitorizare „Guvernare locală deschisă pentru cetățeni activi și informați”, realizat în septembrie 2016, menționează că doar 14 localități din cele 50 monitorizate au făcut publice rezultatele procedurilor de achiziție publică. Cadrul legal în domeniul achizițiilor publice prevede că autoritățile publice trebuie să asigure transparența pe întreg procesul unei achiziții publice. Totuși, legislația nu prevede expres obligația autorităților contractante de a publica contractele de achiziție publică încheiate.

UNELE PRIMĂRII PUBLICĂ INFORMAȚIA SELECTIV

Mai nou, unele autorități locale, în încercarea de a fi mai deschise pentru cetățeni, publică contractele de achiziții, însă o fac selectiv. De exemplu, Primăria municipiului Bălți a început să publice recent contractele de achiziții atribuite în anul 2016. Din informația disponibilă pe pagina web a Primăriei vedem că sunt publicate integral doar nouă contracte încheiate în anul trecut. Asta în condițiile în care, potrivit datelor din Registrul de Stat al Achizițiilor Publice, instituția a

încheiat 152 de contracte pe parcursul anului 2016.

Deschiderea de care dau dovadă unele autorități poate fi un stimulent extraordinar pentru altele locale și chiar centrale, în încercarea lor de a „concura” pentru transparență. Or, cu cât mai transparente sunt autoritățile în activitatea lor, cu atât mai mare este încrederea și, respectiv, implicarea comunității în treburile publice.

Dacă ne dorim ca societatea civilă și organizațiile care monitorizează modul în care sunt cheltuiți banii publici să contribuie la semnalizarea riscu-

rilor de corupție și prevenirea abuzurilor, atunci publicarea integrală a contractelor de achiziție este imperativă. Or, rolul de watchdog (câine de pază – n.r.) pe care îl au acestea nu poate fi valorificat atâta timp cât accesul la informațiile publice este îngreunat.

SLOVACII, EXEMPLU PENTRU R. MOLDOVA

Pentru monitorizarea adecvată a achizițiilor, sunt necesare informațiile din contract, în special cele care se referă la termenele și condițiile de livrare, condițiile de primire-predare a bunurilor, garanția de bună execuție stabilită, obligațiile părților sau condițiile de reziliere a contractului. Autoritățile publice trebuie să publice trimestrial/semestrial și anual rapoarte de monitorizare a achizițiilor publice (prevederile Hotărârii Guvernului nr. 667 din 27.05.2016 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea grupului de lucru pentru achiziții), iar organizațiile, jurnaliștii sau orice cetățean ar putea semnală oricând o problemă, un risc de corupție sau o neexecutare a contractului.

Un exemplu de bună practică în acest sens este experiența slovacă. În anul 2010, ca reacție la un scandal public cu o tranzacție dubioasă de vânzare a cotelor de emisii de CO₂, noul Guvern din Slovacia a adoptat o hotărâre prin care a instituit obligativitatea autorităților publice de a publica toate contractele publice, inclusiv toate detaliile referitoare la încasări și comenzi.

Astfel, din anul 2011, toate tranzacțiile efectuate de către autoritățile publice din Slovacia sunt publicate în regim on-line. Mai mult decât atât, legea prevede că niciun contract guvernamental nu este valabil, dacă nu este făcut public în termen de trei luni de la data semnării. Această practică a fost preluată și de către alte țări, precum Slovenia sau Republica Cehă.

DE LA UN ORAȘ - ÎN ÎNTREAGA ȚARĂ

În mod surprinzător, această practică de transparență totală a luat naștere de la o inițiativă civică dintr-un orașel slovac cu 25 de mii de locuitori – Šal'a. În anul 2005, un grup civic, fiind nemulțumit de activitatea opacă a Primăriei și primarului orașului, a decis să solicite toate contractele publice de la Primărie, invocând Legea cu privire la accesul la informație. Când le obținea, acest grup le publica imediat pe o pagină web. Un an mai târziu, acest grup a câștigat suficientă popularitate și încrederea comunității, astfel încât, la următoarele alegeri, a obținut majoritatea în consiliul local, dar și funcția de primar.

În 2007, Primăria orașului Šal'a a început să publice în mod voluntar toate contractele de achiziții pe pagina sa web, fără ca legislația să ceară acest lucru, fiind în acest context pionier. Mai târziu, publicarea contractelor a devenit o prevedere legală obligatorie în Slovacia, iar jurnaliștii, experții sau cetățenii activi au dezvăluit o mulțime de tranzacții frauduloase ale autorităților.

CÂND VOR FI PUBLICATE CONTRACTELE DE ACHIZIȚII ȘI ÎN R. MOLDOVA?

Cu siguranță, această practică nu va soluționa toate problemele existente în sistemul de achiziții publice, mai ales corupția și clientelismul, dar transparența și deschiderea datelor publice poate fi un instrument eficient de prevenire a utilizării frauduloase a banilor publici.

Societatea civilă și jurnaliștii din R. Moldova își pun speranța în sistemul electronic de achiziții publice, lansat recent de către Ministerul Finanțelor, care ar urma să publice contractele de achiziții încheiate de autorități, sporind astfel transparența în ce privește cheltuirea banului public.

Diana Ranga-Enachi,
economistă la IDIS „Viitorul”,
și **Michal Piško,** TI Slovacia

CÂTEVA EXEMPLE ELOCVENTE DE TRANZACȚII FRAUDULOASE ALE AUTORITĂȚILOR:

UTILAJ MEDICAL PROCURAT LA JUMĂTATE DE PREȚ

În octombrie 2014, spitalul public din Piestany a publicat un contract în valoare de 1,6 milioane de euro privind procurarea de scanere pentru tomografie computerizată. Două săptămâni mai târziu, mass-media a demască schema, foarte simplă de altfel, prin care scanerile au fost procurate în realitate la mai puțin de jumătate din prețul indicat în contract de la alt agent economic. S-a dovedit, însă, că fondatorul noului furnizor era o companie off-shore (cu sediul în insulele Belize) conectată la un politician de rang înalt din partidul care se afla la guvernare.

FRUCTE DE MARE PENTRU FUNCȚIONARI DE LA GUVERN

În februarie 2014, unul dintre cele mai importante posturi TV din Slovacia a criticat Guvernul pentru că a achiziționat fructe de mare în valoare de 300 000 de mii de euro pentru următorii patru ani. A doua zi, Guvernul a anulat contractul respectiv.

CONFLICTE DE INTERESE LA NIVEL LOCAL

O mulțime de acte de corupție au fost dezvăluite și în municipalități, printre care: primari ce contractează propria firmă pentru achiziționarea de produse sau servicii; o întreprindere municipală care a achitat din buget 13 000 de euro unui ansamblu de muzică populară pentru evoluarea acestuia în cadrul petrecerii de Crăciun; un contract de valoare mare, încheiat fără organizarea unei licitații, pentru iluminatul public din capitala țării și multe altele.

OPORTUNITATE

Granturi mici pentru autoritățile locale în R. Moldova

Ambasada Republicii Slovace la Chișinău anunță un apel de propuneri a granturilor mici pentru anul 2017. Această modalitate de ajutor face parte din Asistența Slovacă Oficială pentru Dezvoltare finanțată din Programul SlovakAid și vizează în mod direct proiectele de mică anvergură, care reprezintă un sprijin financiar mai flexibil, operativ și eficient pentru țările în curs de dezvoltare.

Proiectele depuse trebuie să vizeze secțiile de alimentare cu apă, salubritate și gestionarea deșeurilor solide. Se va acorda prioritate propunerilor care se concentrează pe investițiile mici, de exemplu reconstituiri de conducte locale de apă și sisteme de canalizare, revitalizarea surselor de apă, conexiuni ale clădirilor la conductele de apă și sistemele de canalizare, montare a sistemelor de purificare a apei potabile, sprijin în colectarea deșeurilor municipale, crearea locurilor specializare de colectare și reciclare a deșeurilor etc.

Valoarea maximă a contribuției financiare nerambursabile din Programul SlovakAid este de 10 000 de euro pentru fiecare proiect selectat. Solicitanții pot co-finanța proiectele propuse din surse proprii.

Numărul de proiecte selectate este limitat de bugetul alocat acestei cereri de propuneri, care este de 70 000 de euro.

Durata maximă a fiecărui proiect este de 6 luni începând de la data semnării Acordului între Agenția Slovacă pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (denumită în continuare Agenția) și beneficiarul final.

Cererea de propuneri este deschisă către ONG-uri înregistrate, subiecții non-profit, autorități regionale și locale.

Costurile personale și salariile asociate cu activitățile de management de proiect nu sunt eligibile, la fel ca și taxele bancare. Cheltuielile atribuite într-un mod neclar la obiectivul proiectului, precum și costurile suportate și achitate înainte și după perioada de implementare a proiectului nu sunt eligibile.

Procedura de aplicare a proiectelor se va desfășura în două etape.

În prima etapă, candidații sunt încurajați să prezinte o scurtă descriere a proiectului (maximum o pagină). În a doua etapă, solicitanții selectați vor fi invitați să prezinte propunerea întregului proiect în baza formularului de cerere-standard pentru contribuție financiară (disponibil la adresa: <http://www.slovakaid.sk/en/small-grants>).

Termenul-limită pentru depunerea descrierilor scurte de proiect este data de 10 aprilie 2017. În această primă etapă, cererile scurte vor fi primite doar în format electronic la adresa de e-mail skaid.sgmd@gmail.com, indicând numele solicitantului în subiectul e-mail-ului. Descrierile de proiect trebuie să fie scurte și clare, oferind o imagine de ansamblu a proiectului, inclusiv justificarea și liniile bugetare de bază, precum și informații cu privire la cofinanțare.

Ambasada va selecta cele mai bune propuneri de proiecte în termen de o săptămână, iar solicitanții acestora vor fi rugați să prezinte propunerea completă de proiect pe suport de hârtie, inclusiv anexele.

Procedura după prezentarea propunerilor complete de proiect este după cum urmează:

1. Ambasada va realiza evaluări preliminare ale propunerilor individuale de proiect, iar dacă propunerea este completă, se va confirma primirea acesteia. Ambasada va evalua fiecare propunere înaintată, urmând să o trimită la Ministerul Afacerilor Externe și Europene al Republicii Slovace și la Agenție.
2. În cazul în care cererea este aprobată de Minister, Agenția va semna un acord de finanțare cu solicitanții selectați. La semnarea acordului, poate fi lansată faza de implementare a proiectului.
3. După semnarea acordului și primirea contribuției financiare din partea Agenției, Ambasada va transfera suma respectivă de bani aprobată în acord (70% din subvenția aprobată) beneficiarului final.
4. După finalizarea proiectului, solicitantul este obligat să prezinte un raport complet al grantului mic, precum și un raport financiar al grantului mic (disponibil la: <http://www.slovakaid.sk/en/small-grants>). Aceste rapoarte trebuie trimise la Ambasadă, care ulterior le va transmite Agenției.
5. După ce Agenția va aproba documentele prezentate în cadrul raportului financiar, Ambasada va plăti sumele rămase din cadrul bugetului (30%) beneficiarului final.

Detalii despre această oportunitate aflați de pe pagina oficială a Ambasadei Republicii Slovace la Chișinău: <https://www.mzv.sk/web/kisnov-en/slovakaid>